

FELSEFE DÜNYASI

2007/2 Sayı :46 YILDA İKİ KEZ YAYIMLANIR ISSN 1301-0875

Sahibi
Türk Felsefe Derneği Adına
Başkan Prof. Dr. Necati ÖNER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Prof. Dr. Ahmet İNAM

Yazı Kurulu
Prof. Dr. Necati ÖNER
Prof. Dr. Ahmet İNAM
Prof. Dr. Murtaza KORLAELÇİ
Prof. Dr. Hakan POYRAZ
Doç. Dr. Hüseyin Gazi TOPDEMİR
Doç. Dr. İsmail KÖZ
Yrd. Doç. Dr. Levent BAYRAKTAR

Felsefe Dünyası Hakemli Bir Dergidir.

Felsefe Dünyası 2004 yılından itibaren PHILOSOPHER'S INDEX ve
TÜBİTAK / ulakbim tarafından dizinlenmektedir.

Yazışma ADRESİ
P.K. 21 Yenışehir / ANKARA
Tel&Fax: 0.312 231 54 40

Fiyatı: 15 YTL (KDV Dahil)

Banka Hesap No:
Vakıfbank Kızıtlay Şubesi: 00158007288336451

Dizgi ve Baskı
Türkiye Diyanet Vakfı
Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
OSTİM Örnek Sanayi Sitesi 1. Cad. 358 Sk. No: 11 Y.Mahalle / ANKARA
Tel: 0.312 354 91 31 (Pbx) • Fax: 0.312 354 91 32

GABRIEL MARCEL FELSEFESİNDE MODERN İNSANIN TEMEL PROBLEMLERİ: SOYUTLAMA RUHU ve ONTOLOJİK ANLAM KAYBI

Emel KOÇ*

Rönesans, yeni bir yaşam duygusunun ve dünya görüşünün oluşmaya başladığı bir dönemdir. Yeni bir yaşam duygusu üzerinde yeni bir insan, din, doğa, devlet ve hukuk düşüncesi gelişmeye başlamıştır. Doğa dünyasını, Ortaçağdan tümüyle farklı bir biçimde ele alıp değerlendiren Rönesansın en büyük başarısı, yeni doğa biliminin tüm görkemiyle kendisini göstermeye başlamasıdır. Bu suretle XVI. yüzyılın sonlarına doğru giderek artan bilimsel gelişme hızındaki tempo XVII. yüzyılda karşımıza göz kamaştırıcı bilimsel gelişmeler olarak çıkmış ve nitekim XVII. yüzyıldaki bilimsel devrimden 150 yıl sonra Endüstri Devrimi başlamıştır.

Endüstri Devrimine yol açan temel etkenler arasında özellikle, “teknolojik uygulamaya elverişli bilgi birikiminin” ve “ticaret olanaklarının büyük boyutlar kazanmasının” altı çizilebilir. Zira bir yandan, bilimsel bilginin uygulamaya konması teknolojiye yol açarken, diğer yandan teknoloji, insanın yaşam tarzını, üretim metot ve araçlarını değiştiren makineleşmeye imkan vererek endüstriye dönüşebilmiştir.

Bilimsel bilgi ve bulguların teknoloji aracılığıyla endüstriye geçişi XIX. yüzyıla gelinceye dek son derece yavaşken, bu yüzyıldan itibaren büyük bir hız kazanmıştır. Başka bir deyişle, XIX. yüzyılı daha önceki yüzyıllardan ayıran en büyük değişiklik kendisini bilim ve endüstri ilişkisinde göstermiştir.

Uzun süre endüstri teorik çalışmalardan fazla etkilenmeksizin ama bazı yönlerden bu çalışmaları etkileyen kendi içinde bir gelişmeyken, XIX. yüzyılın özellikle ikinci yarısında durum birden bire değişmiştir. Bu konuda sadece elektrik üzerindeki bilimsel çalışmaların endüstriye neler kazandırdığını düşünmek yeterlidir. Telgraf, telefon, dinamo ve günümüzde telsiz, radar, televizyon, bilgisayar gibi icatlar, Faraday’ın deneysel ve Maxwell’in ona dayanan teorik çalışmalarını doğrudan izleyen uygulamaların başlıcalarıdır.¹

XIX. yüzyılın temel özelliklerinden bir diğeri ise yüzyılın ortalarından itibaren başlayan ve zamanımıza değin giderek artan bir hızla devam eden “uzmanlaşma” eğilimidir. Bilimlerin çeşitli uzmanlık dallarına ayrılması, bilimin ilerleme hızını artırmış, bu durum ise bilime bağlanan umutları güçlendirerek, bilime karşı ilginin artmasına neden olmuştur. Bunun en önemli göstergesi XIX. yüzyılın ortalarında Fransa ve İngiltere’de olduğu gibi Almanya’da da bilime dayalı pozitivist bir düşünüşün egemen olmaya başlamasıdır. Bilimden aldığı destekle XIX. yüzyıldan bu yana giderek ivme kazanan teknolojik gelişmelerin günümüzde baş döndürücü bir noktaya ulaşması, beraberinde nükleer tehlike, nüfus yoğunluğu, doğal kaynakların hızla tüketilmesi, çevre

* Doç. Dr., G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Felsefe Grubu Öğretmenliği Bölümü

¹ Cemal Yıldırım, *Bilim Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 144

sorunları ve diğer toplumsal sorunları da (salgın hastalıklar, açlık, terör, savaş v.b.) beraberinde getirerek “teknolojinin kullanım biçimini” sorgulanabilir hale getirmiştir.

Bu bağlamda, ahlaki sorumluluk taşıyan pek çok düşündür, modern bilimin ve teknolojinin hangi amaçlarla kullanıldığını derinlemesine sorgulamıştır. Örneğin E. Husserl (1859 – 1938) doğa bilimlerinin kendi spesifik alanlarıyla sınırlı kalmayan bir tavır sergilemeleri halinde, insan adına ciddi bunalımların ortaya çıkacağını belirterek, “Avrupa Bilimlerinin Krizi ve Transendental Fenomenoloji” adlı yapıtında modern bilimin kritiğini yapmıştır. Ona göre, bilimsel ve teknolojik anlayışın insan ve kültür bilimlerine egemen olma eğiliminin sonucunda kriz oluşmuştur. Bilimlerin krizi, netice itibarıyla tüm insanlığın krizine sebebiyet vermiştir.

Husserl, modern bilimin temelini Rönesans düşüncesi, Rasyonalizm ve evrensel felsefe düşüncesi ile ilişkilendirmektedir. Rönesans düşüncesi ve dönemin en önemli bilim adamlarından olan Galileo'nin deney ile matematik düşüncüyü birleştiren yöntemi, şüphesiz modern düşünce açısından bir dönüm noktası teşkil eder. Galileo, doğa alanında yeni bilgilere ulaşmak için yapılacak şeyin “fenomenlerin matematik ile çözümlenmesi” olduğunu düşünmüştür. Matematizasyon yaparak evrenselliği yakalamak amaçtır. Bu noktadan hareketle, gerek bilimde gerekse felsefede evrenselliğe ulaşma kaygısıyla hareket eden Rönesans insanı, matematiği temele almak suretiyle objektiviteyi yakalamak arzusundadır. Bu amaç dahilinde tümevarımın izlenecek tek akıl yürütme biçimi haline gelmesiyle, bireysellik ve bireysel olanın tecrübeleri göz ardı edilmiştir. Bu sebeple Husserl, Avrupa krizinin, yanlış yola sapan bir Rasyonalizmde kök saldığını düşünmektedir. Galileo'nin ve ardıllarının açtığı yolda dünyanın ideal-mantıksal bir yapıya bürünmesiyle, Husserl'in ifadesiyle “yaşam dünyası” gözden uzak tutulmuştur. Oysaki Husserl, bilinen ve bilinmeyen tüm gerçekliği kapsayan yaşam dünyasının insan için daima bilimlerden öncelikli olduğunu vurgulayarak, Avrupa bilimlerindeki krizden kurtulmanın yolu olarak, yaşam dünyasının anlaşılması ve fenomenolojik metodun temele yerleştirilmesi gerektiğini savunmuştur.

M. Heidegger (1889-1976) de bilimsel akıl ve teknolojinin Batı kültürü üzerinde son noktada yıkıcı bir etki bıraktığını düşünen filozoflardandır.

Felsefenin, “Varlığın anlamı” sorusuyla ilgilendiğini belirten Heidegger, felsefi bilgiyi diğer bilgi türlerinden ve doğa bilimlerinden ayırır. Ona göre, doğa bilimleri şeylerle ilgili olup, belli alanlardaki objeleri konu edinir. Bu nedenle Heidegger, “ontolojik” olanla “ontik” olanı ayırarak, “ontik” olanın varlıkların yüzeysel anlamlarıyla ilgili olduğunu, bilimlerin her şeyde olduğu gibi insanın da ontik analizini yaptıklarını, oysaki temel varlıkbilim veya felsefenin ise, Varlığın varoluşu bir analizini konu edindiğini ifade eder. Filozof, bilimlere karşı olmamakla birlikte onların felsefeye göre yüzeysel olanla ilgilendiklerini düşünmektedir. Bilimin yanı sıra “teknoloji”nin özüne ilişkin sorgulamalarında ise Heidegger, “aletheia” kavramına ulaşır ve iki terim arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklar: Teknoloji kelimesi Yunancadaki “technikon” dan gelir ve bu “Techné” ile ilgilidir. Heidegger, bu kelimenin iki anlamı olduğunu söyler. Techné, yalnızca aktiviteye ve yeteneğe verilen bir ad değil, aynı zamanda güzel sanatlar ve zihin sanatlarına verilen bir isimdir de. Böylece “Techné,”

meydana gelmek olan “poiesis”e aittir. Diğer bir önemli nokta ise, eski çağlardan Platon zamanına kadar “Technénin,” “epistemé” ile bağlantılı olarak anlaşılması olmalıdır. Her ikisi de genel anlamıyla “bilmek” ve “bilgi” olarak tanımlanmıştır. Bu anlamda bilmek, “bir şeyi açmak”tır; “bir şeyi açmak” ise, “açığa çıkartma” anlamına gelir. Açığa vurma, gizli olanın gizini açması olduğundan Heidegger, onun ancak Varlığın kendisine ait bir özellik olduğunu düşünür. Böylece teknolojinin özü, açığa çıkmak yani “aletheia”dır. Başka bir deyişle, teknoloji “açığa vurma”nın bir modu olarak kendini açıklığına olduğu yerde gösterir. Ancak Heidegger, açığa vurmanın modern teknolojide “çerçevelemek” olarak ortaya çıktığını, çerçevelemenin ise hakikatin ortaya çıkmasını engellediğini vurgulayarak, çerçevelemenin bulunduğu yerde ciddi tehlikelerin var olduğunu dile getirir. Bu tehlikelerden kurtuluş yolu ise, Heidegger’e göre Techné kavramının gerçek anlamına dönerek, “Techné”nin sanat içinde ortaya çıkışını farkedebilmektir. Zira ne denli teknolojinin özünü sorgularsak o denli sanatın özündeki gizem de ortaya çıkacaktır.²

Husserl, Heidegger ve pek çok diğer düşünür gibi, bu çalışmanın konusunu oluşturan Fransız filozofu Gabriel Marcel (1889-1973) de bilimsel ve teknolojik gelişimin getiri ve götürülerine ilişkin çarpıcı bir değerlendirme yapmıştır.

Marcel, Rönesanstan itibaren yeni bir kültürün ve bilimin şekillenmesine hizmet eden görüşleri, kendi felsefesinde bir senteze ulaştıran Descartes’ın düşünceleriyle ve özellikle de Kant’ın Kopernik Devrimiyle birlikte, yeni bir insan-merkezli teorinin oluşmaya başladığını ifade eder. Bu yeni teoride, eskisinden farklı olarak insan, öncelikle bir varlık olarak değil, epistemolojik fonksiyonların bir kompleksi olarak düşünülmemekte ve somut olan, bilimin aktif girdabında yutulmaktadır.³

Somut olanın, bilim ve teknoloji tarafından ya da başka herhangi bir nedenle gölgelenmesinin veya göz ardı edilmesinin getirebileceği tehlikelerin farkında olan Marcel, somut olanın, soyut sistemler ve “izn”ler içerisine hapsedilmesinin mümkün olamayacağını düşünerek “somut felsefe” yapmanın önemini belirtmiştir.

Zira, “epistemolojik cogito”dan hareket eden felsefelerin varlığa kavuşamama riski taşıdıkları yolundaki düşüncesi, onu somut varoluşsal tecrübemizden hareket ederek “Varlığa katılımı” amaçlayan bir felsefe oluşturmaya yönlendirmiştir. Bu felsefede Varlık, dışımızdaki bir “problem” olarak değil, kendimizin de bizzat bağlanmış bulunduğumuz bir “sır” olarak düşünülme durumundadır.

Böylece Marcel’in somut varoluşsal felsefesi, bilgi karşısında varlığın önceliğini vurgulayarak işe başlayan, hareket noktası olarak “bedene bürünmeyi” esas alan, formülasyon ve soyutlamalarla ifade edilmeye uygun olmayan yaşanan tecrübeleri konu edinen bir felsefedir.

² A. Kadir Çüçen, *Heidegger’de Varlık ve Zaman*, Asa Kitabevi, Bursa 1997, s. 146-148, 159-161.

³ Gabriel Marcel, *Being and Having*, (Tr. Katharine Farrer), Dacre Press, Milwaukee 2002, s.231-232.

Somut felsefe yapmak, Marcel'e göre, bir dizi mantıksal, epistemolojik, metafizik argüman sunmaktan çok, bir "keşif yolculuğu"na çıkmaktır. Somut felsefede insan varlığı, tamamlanmış bir ürün olarak değil, sertiven halindeki gezgin bir varlık olarak değerlendirilmek durumundadır.

Marcel, soyutlama ve objektifleştirme eğiliminin, bilimsel ve problematik düşünceye özgü bir yaklaşım olduğunu düşünür ve bu doğrultuda "birinci ve ikinci refleksiyon" olmak üzere iki tip refleksiyondan söz eder.

Birinci refleksiyon, esas itibarıyla deneysel güçlükleri bir problem olarak ele almayı amaçlayan "problem çözücü" bir düşünme biçimidir. O, tümel, soyut, objektif ve doğrulanabilir olan bir bilgiye yönelir, objeleri çeşitli bilimlere parçalayarak "önüne ilk konulan tecrübe birliğini çözme eğilimi"⁴ gösterir. Birinci refleksiyon, bir objektifleştirme faaliyetidir. Doğrulanabilir ve objektif olan bir bilgiyi araştırması sebebiyle ister istemez soyuttur ve düşünen ile objesi arasında kısmi bir ilişkiyi içerir. Başka bir deyişle, bu tür bir refleksiyonda obje, soru soranın amacını yansıtan sorulara ve kategorilere boyun eğmeye zorlanmaktadır.

"Birinci refleksiyonun çok farklı biçimleri vardır. Muhtemelen, düşünen ile varoluşsal dünyanın hiçbir biçimde ilgisinin kurulmadığı soyut matematiksel ya da mantıksal düşünceler olan paradigmlar veya bir teorinin doğrudan doğruya uygulanabilmesinin dikkate alınmadığı pür bilim bunlar arasındadır. Çeşitli bilim dallarına ilişkin uygulamalı teknikler de aynı zamanda bu düşünce tipinin açık örnekleridir. Sağ duyu, objektif hale getirme ve problem çözme eğilimi sergilediğinde, benzer şekilde bir birinci refleksiyon biçimi"⁵ olarak karşımıza çıkmaktadır. Bedeni objektifleştirerek onu "ben" den ayıran bir felsefe olan Kartezyen felsefe de birinci refleksiyondan türeyen bir felsefedir.

Birinci refleksiyonun ya da soyut düşüncenin birbirinden kopuk belirlemeleri üzerinde çalışan ikinci refleksiyon ise "...esas itibarıyla telafi edicidir; söz konusu birliği yeniden fetheder."⁶ İkinci refleksiyonun rolü "...parçalara ayırmaktan, bölmekten değil, aksine ihtiyatsız bir analizin parçalara ayırdığı yaşayan dokuyu tüm sürekliliğiyle yeniden inşa etmekten ibarettir."⁷

Marcel'e göre, bu iki refleksiyon düzeyi insan bilgisinin karşılıklı olarak birbirini tamamlayan iki boyutudur. Birinci refleksiyonun kavramlaştırıcı düşüncesi (pensée pensée) bilim adamlarının iş gördüğü özel bilimlere ait düzey olup, somut bir felsefede "kavramlaştırıcı düşüncenin" temel fonksiyonu-kendisini hiçbir biçimde reddetmeyen ya da inkar etmeyen, ancak bir aşma faaliyeti olarak görülen-"düşünen düşünce" (pensée pensante) için bir temel hazırlamaktır. Birinci refleksiyonun yaşamımı, aşkı, imanımı genel kategorilerle ayrıntılı olarak tespit etmeye çalıştığı

⁴ Gabriel Marcel, *The Mystery of Being I*, (Tr. G. S. Fraser), St. Augustine's Press, Indiana 2001, s. 83.

⁵ Sam Keen, *Gabriel Marcel*, John Knox Press, Richmond, Virginia 1967, s. 19.

⁶ Gabriel Marcel, a.g.y., s.83

⁷ Gabriel Marcel, *Metaphysical Journal*, (Tr. Bernard Wall), Henry Regnery Co, Chicago 1952, s. 334.

durumda, ikinci refleksiyon-birinci refleksiyonun gözlem, soyutlama, objektifleştirme eğilimlerine karşı- somut varoluşun haklarını korumak, “ontolojik sırrı” muhafaza etmek durumundadır.

Marcel, bilgi elde etme sürecinde birinci refleksiyona özgü olan “bir mesafe dahilinde olma”, “objektifleştirme” ve “soyutlama” gereğinin ne denli önemli olduğunun farkında olmakla beraber, ısrarla bir noktanın altını çizmektedir: Birinci refleksiyon emperyalist olduğunda yani her bilgiyi ve doğruluğu yalnızca objektif ve problematik alana özgü bir kriterle yargılama iddiasında bulunduğu, insanların şeyleştirildiği (obje muamelesi gördüğü) bir durumla karşı karşıya kalırız. Objektifleştirmenin, soyutlamanın ve bilime özgü tavır alışın suistimali, “somut olan” adına ciddi tehlikeleri de beraberinde getirir. “Soyutlama ruhu” ve “ontolojik anlam kaybı” bu tehlikeler arasında öncelikli bir yer işgal eder. Peki “soyutlama ruhu” nedir?

Marcel, soyutlama ruhunun ne olduğunu anlayabilmek için öncelikle onun “soyutlama” ile karşılaştırılması gerektiğini belirterek şunları söyler: “Soyutlama aslında, biz herhangi bir türden belirli bir amaca erişmek üzere araştırma yapma durumundaysak, kendisine başvurmak zorunda olduğumuz zihni bir işlemdir... soyutlama yapmak, kısacası, zeminin ön temizliğini yapmaktır ve şüphesiz bu zeminin temizliği son derece makul görünen bir şeyi gerçekleştirmektir. Bu, insan zihninin arzu edilen bir sonuç elde edebilmesi için, gerekli... metodolojik atlamalara ilişkin kesin ve hassas bir farkındalığı muhafaza etmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Ancak, bir tür cazibeye kapılan zihin, soyutlamayı haklı kılan bu önceki koşulların farkında olmaya son vermiş olabilir. Soyutlama ruhu, soyut düşünmenin somut koşulları hakkındaki bu küçümsemeden ayrılmaz, hatta ben, onun bu küçümseme olduğunu söyleyeceğim. Muhtemelen soyutlama ruhunun belirli bakımlardan emperyalizme ilişkin yaklaşımın zihni plana aktarılması olarak kabul edilebileceğini söylemek yanıltıcı olmayacaktır. Tüm diğer kategorilerden izole edilen herhangi bir kategoriye keyfi bir öncelik verir vermez, soyutlama ruhunun kurbanları oluruz.”⁸

Bu ifadelerden de çok açık ve net bir biçimde anlaşılacağı üzere Marcel, soyut düşünmenin değerini göz ardı etme eğiliminde olmayıp, aksine soyut düşünmenin ve soyutlamanın zihinsel bir işlem olarak düşüncenin temelinde yer aldığı farkındadır. Ancak onun şiddetle karşı çıktığı şey, zihnin soyutlama esnasında bir tür etkilenimine bağlı olarak, soyutlamanın çarpıtılarak kullanımı yani kendisinden soyutlama yaptığımız somut gerçekliği görmezden gelme eğilimidir. Örneğin, bilimsel terimlerle ifade edilen bir çiçeğin aynı zamanda kendine özgü kokusu, rengi v.b. özellikleriyle doğal ortamında varolan güzel bir çiçek olduğunu gözden kaçırdığımızda, soyutlamanın büyümesine kapılarak “somut gerçekliği” küçümseme eğilimi gösteririz. Kategorilerle anlayamayacağımız ya da teknik uygulamalarla kontrol edemeyeceğimiz somut gerçekliğe yönelik bu küçümseme tavrı, Marcel’in “emperyalist tavır alışın zihni plana geçişi” dediği şeydir.

⁸ Gabriel Marcel, *Man Against Mass Society*, (Tr. G. S. Fraser), Henry Regnery Co, Chicago, 1952, s. 116.

Marcel, soyutlama ruhunun insanoğlunu her geçen gün daha fazla etkileyerek, onları yaşamın anlamından ve somut gerçekliklerden uzaklaştırmak suretiyle, totaliter ideolojilerin gelişimine elverişli bir ortam yarattığını düşünür.

Teknolojik aşırılıklara, partizan ruhun yanlışlarına, varoluş ya da varlık sorununu problematik hale getirmeye çalışan her girişime yönelik eleştirilerinin temelini “soyutlama ruhunu” yerleştiren⁹ filozof, bu ruhun, fanatizme başka bir deyişle putperestliğe götüreceğini, böyle bir putperestliğin ise, sürekli olarak bir “objektifleştirme krizi” ile birlikte düşünüleceğini defaatle ifade etmiştir.

“Fanatizmi tam anlamıyla bir çılgınlık”¹⁰ olarak değerlendiren filozof, fanatik kişinin tavrında, bir bütünü göz ardı etme, kataloglar oluşturma, bir şeyi diğerlerinden soyutlayarak soyutlamış olduğu şeye keyfi bir üstünlük atfederken, bütünü diğer yönlerine karşı kayıtsız kalma tavrının bulunduğu dile getirir ki bu türden son derece tehlikeli tavrı alışlar ve soyutlamalara kişileri yönlendiren şey ise, “...zeka değil tutkulardır.”¹¹ Soyutlama ruhunun bir sonucu olarak fanatizmde, rakamlardan etkilenme söz konusudur. Marcel, modern insanın aşına olduğu en ürkütücü etkilenmelerden (hatta kendi ifadesiyle günaha teşvik unsurlarından) biri olarak “niceliksel olana duyulan ilgiyi” ya da “rakamların büyümesine kapılmayı” gösterir. Rakam, “bilimin dili” olması sebebiyle insanı cezbeden en önemli alanlardan birinin “bilim” olacağı açıktır.

Marcel, bilimi, kendi içinde değerlendirdiğinde onu günaha teşvik unsuru olarak görmez. Hatta bilimi dogmatizmden uzak, disiplinli ve kesin bir metoda sahip olması açısından takdir eder.¹² Ancak bilimin, bir metot dogmatizmiyle sonuçlanan bilimciliğe (scientism) teslim olması durumunu, modern insanın karşı karşıya kaldığı en ürkütücü etkilenmelerden biri olarak görür. Zira bilimsel tümevarım metodunun tüm diğer metotların yerine geçebilecek güvenilir yegane metot olma ve tüm alanlara uygulanabilme iddiası, tinsel gerçeklik açısından ciddi tehlikeler doğurmakla kalmayıp, felsefi yaklaşımı da hiçe saymak anlamına gelecektir.

Marcel, insana ve insana ilişkin tüm problemlere bilimsel metotla yaklaşmaya kalkışma, objektifleştirme ve soyutlama eğiliminin sonucunda, modern dünyada insanın, insanlığını kaybetme tehlikesiyle yüz yüze bulunduğunu ifade eder. İnsanın, yalnızca fiziksel yönüyle değer kazandığı modern dünyada insan tecrübesinin “ontolojik ağırlığı” ve “aşkınlığın gerekliliği” kaybolmaya başlamıştır. Marcel bu durumu “ontolojik anlam kaybı” olarak nitelendirerek, modern insanın tedirginliğinin temel belirtilerinden biri olarak görür.

Modern dünyada her şey insanı, adeta “gerçekleştirdiği işiyle”, “yerine getirdiği fonksiyonu” ile özdeşleştirmektedir. İnsanın değeri, işine eşdeğer görülerek, onun ontolojik itibarı gözden kaçırılmaktadır.

⁹ Gabriel Marcel, *Tragic Wisdom and Beyond*, (Tr. Stephen Jolin and Peter McCormick), North Western University Press, Evanston 1973, s. 246-247.

¹⁰ Gabriel Marcel, *The Decline of Wisdom*, Philosophical Library, New York, 1955, s. 47

¹¹ Gabriel Marcel, *Man Against Mass Society*, s. 3.

¹² Gabriel Marcel, “The Philosopher meets The Scientist”, *Philosophy Today*, 8:3 (Fall 1964), s. 173.

Ontolojik gereksinim ve talepler, modern insanı endişelendirirse bile, bu durum ancak belirsiz bir dürtü olarak, sönük bir biçimde gerçekleşmektedir.

Marcel'e göre, çağımızın baskın karakteristik özelliği, hem yaşamsal hem de toplumsal fonksiyonları ihtiva eden "fonksiyon fikrinin yanlış konumlandırılması" şeklinde adlandırılabilir olan şeydir. Yalnızca kısmen anlaşılabilen derin tarihsel sebeplerin bir sonucu olarak, birey kendisini giderek daha fazla saf bir fonksiyonlar sistemi gibi görmeye başlamakta, diğerlerine de bir (yaşamsal, toplumsal, psikolojik) fonksiyonlar yığını muamelesi yapmaktadır. Ancak böyle bir yaklaşımın doğal sonucu, insanın itibarının ve yaratıcı aktivitelerinin görmezden gelinmesidir. Marcel bu bağlamda metrodaki biletçi örneğini vererek, modern bireyin bir "fonksiyon icracısı" durumuna indirgenildiğini vurgular.

Metroda seyahat ederken demiryolunda istihdam edilen filan ya da falan adamın-sözgelimi kapıları açan ya da biletleri zumbalayan adamın-manevi gerçekliğinin ne olabileceği beni sıklıkla bir tür korkuyla karışık hayrete düşürür. Kesinlikle hem içindeki hem dışındaki her şey elbirliğiyle onu fonksiyonlarıyla özdeşleştirmeye çalışır-yalnızca bir işçi olarak sendika üyesi ya da bir seçmen olarak fonksiyonlarıyla değil, fakat aynı zamanda yaşamsal fonksiyonlarıyla da birlikte. Time-table gibi oldukça korkunç bir anlatım, onun yaşamını tam olarak tanımlayabilir. Her bir fonksiyon için pek çok saatler ayrılmıştır. Uyku bile, sırası geldiğinde diğer fonksiyonların da icra edilebilmesi için, icra edilmesi gereken bir fonksiyondur. Her şeyin sistematize edildiği fonksiyonel bir dünyada hastalık, kaza gibi sıra dışı unsurların sistemin işleyişini sekteye uğratacağı açıktır. Bu nedenle bireyin düzenli aralıklarla tıpkı bir saat gibi gerekli onarımının yapılması, elden geçirilmesi gerekir. Hastane bu gözden geçirme platformu ya da tamir atölyesinin bir parçası rolündedir. Fonksiyonel bir dünyada emekliye ayrılan kişiye bahsedilen hoşgöründe bile müstehzi bir şeyler vardır. Modern bürokrasi dünyası, bireyin faaliyetlerini devletin resmi kayıtlarıyla bir tutma eğilimindedir. Böyle bir dünyada ölüm bile, Marcel'e göre, kullanılamaz olanın, kullanışlılığını yitirenin, toplam hanesine kayıp olarak yazılması gerekenin, defterden kaydının silinmesinden başka bir anlam taşımaz.¹³

Tüm aktivitelerin fonksiyonlaştırıldığı toplumlarda, sadece işten atılma korkusuyla işlerini ifa eden insanlar, soylu bir duygu ile çalışma bilincinden yoksun olup, "kendi fonksiyonuna kalbini koyamayacağı bir görev"¹⁴ muamelesi yaparak, yaşam kalitelerini de düşürmektedirler.

Böyle bir dünyada "Varlık gereksinimi" bir yandan, şahsiyetin dağılmasıyla diğer yandan, "pür bir biçimde doğal" olanın kategorisinin zaferi ve onun sonucunda ortaya çıkan "hayret" edebilme yetisinin körelmesiyle tam bir nispet içinde tükenmektedir. Marcel'e göre, fonksiyon etrafında dönüp duran bir dünyada, bu dünya

¹³ Gabriel Marcel, *The Philosophy of Existentialism*, (Tr. Many Harari), The Citadel Press, New York, 1967, s. 10-12.

¹⁴ Gabriel Marcel, *The Mystery of Being II*, (Tr. G. S. Fraser), St. Augustine's Press, Indiana, 2001, s. 40.

Marcel, soyutlama ruhunun insanoğlunu her geçen gün daha fazla etkileyerek, onları yaşamın anlamından ve somut gerçekliklerden uzaklaştırmak suretiyle, totaliter ideolojilerin gelişimine elverişli bir ortam yarattığını düşünür.

Teknolojik aşırılıklara, partizan ruhun yanlışlarına, varoluş ya da varlık sorununu problematik hale getirmeye çalışan her girişime yönelik eleştirilerinin temelini “soyutlama ruhunu” yerleştiren⁹ filozof, bu ruhun, fanatizme başka bir deyişle putperestliğe götüreceğini, böyle bir putperestliğin ise, sürekli olarak bir “objektifleştirme krizi” ile birlikte düşünüleceğini defaatle ifade etmiştir.

“Fanatizmi tam anlamıyla bir çılgınlık”¹⁰ olarak değerlendiren filozof, fanatik kişinin tavrında, bir bütünü göz ardı etme, kataloglar oluşturma, bir şeyi diğerlerinden soyutlayarak soyutlanmış olduğu şeye keyfi bir üstünlük atfederken, bütünün diğer yönlerine karşı kayıtsız kalma tavrının bulunduğunu dile getirir ki bu türden son derece tehlikeli tavrı alışlar ve soyutlamalara kişileri yönlendiren şey ise, “...zeka değil tutkulardır.”¹¹ Soyutlama ruhunun bir sonucu olarak fanatizmde, rakamlardan etkilenme söz konusudur. Marcel, modern insanın aşına olduğu en ürkütücü etkilenmelerden (hatta kendi ifadesiyle günaha teşvik unsurlarından) biri olarak “niceliksel olana duyulan ilgiyi” ya da “rakamların büyümesine kapılmayı” gösterir. Rakam, “bilimin dili” olması sebebiyle insanı cezbeden en önemli alanlardan birinin “bilim” olacağı açıktır.

Marcel, bilimi, kendi içinde değerlendirdiğinde onu günaha teşvik unsuru olarak görmez. Hatta bilimi dogmatizmden uzak, disiplinli ve kesin bir metoda sahip olması açısından takdir eder.¹² Ancak bilimin, bir metot dogmatizmiyle sonuçlanan bilimciliğe (scientism) teslim olması durumunu, modern insanın karşı karşıya kaldığı en ürkütücü etkilenmelerden biri olarak görür. Zira bilimsel tümevarım metodunun tüm diğer metotların yerine geçebilecek güvenilir yegane metot olma ve tüm alanlara uygulanabilme iddiası, tinsel gerçeklik açısından ciddi tehlikeler doğurmakla kalmayıp, felsefi yaklaşımı da hiçe saymak anlamına gelecektir.

Marcel, insana ve insana ilişkin tüm problemlere bilimsel metotla yaklaşıma kalkışma, objektifleştirme ve soyutlama eğiliminin sonucunda, modern dünyada insanın, insanlığını kaybetme tehlikesiyle yüz yüze bulunduğunu ifade eder. İnsanın, yalnızca fiziksel yönüyle değer kazandığı modern dünyada insan tecrübesinin “ontolojik ağırlığı” ve “aşkınlığın gerekliliği” kaybolmaya başlamıştır. Marcel bu durumu “ontolojik anlam kaybı” olarak nitelendirerek, modern insanın tedirginliğinin temel belirtilerinden biri olarak görür.

Modern dünyada her şey insanı, adeta “gerçekleştirdiği işiyle”, “yerine getirdiği fonksiyonu” ile özdeşleştirmektedir. İnsanın değeri, işine eşdeğer görülerek, onun ontolojik itibarı gözden kaçırılmaktadır.

⁹ Gabriel Marcel, *Tragic Wisdom and Beyond*, (Tr. Stephen Jolin and Peter McCormick), North Western University Press, Evanston 1973, s. 246-247.

¹⁰ Gabriel Marcel, *The Decline of Wisdom*, Philosophical Library, New York, 1955, s. 47

¹¹ Gabriel Marcel, *Man Against Mass Society*, s. 3.

¹² Gabriel Marcel, “The Philosopher meets The Scientist”, *Philosophy Today*, 8:3 (Fall 1964), s. 173.

Ontolojik gereksinim ve talepler, modern insanı endişelendirse bile, bu durum ancak belirsiz bir dürtü olarak, sönük bir biçimde gerçekleşmektedir.

Marcel'e göre, çağımızın baskın karakteristik özelliği, hem yaşamsal hem de toplumsal fonksiyonları ihtiva eden "fonksiyon fikrinin yanlış konumlandırılması" şeklinde adlandırılabilir olan şeydir. Yalnızca kısmen anlaşılabilen derin tarihsel sebeplerin bir sonucu olarak, birey kendisini giderek daha fazla saf bir fonksiyonlar sistemi gibi görmeye başlamakta, diğerlerine de bir (yaşamsal, toplumsal, psikolojik) fonksiyonlar yığını muamelesi yapmaktadır. Ancak böyle bir yaklaşımın doğal sonucu, insanın itibarının ve yaratıcı aktivitelerinin görmezden gelinmesidir. Marcel bu bağlamda metrodaki biletçi örneğini vererek, modern bireyin bir "fonksiyon icracısı" durumuna indirgenmiş olduğunu vurgular.

Metroda seyahat ederken demiryolunda istihdam edilen filan ya da falan adamın-sözgelimi kapıları açan ya da biletleri zımbalayan adamın-manevi gerçekliğinin ne olabileceği beni sıklıkla bir tür korkuyla karışık hayrete düşürür. Kesinlikle hem içindeki hem dışındaki her şey elbirliğiyle onu fonksiyonlarıyla özdeşleştirmeye çalışır-yalnızca bir işçi olarak sendika üyesi ya da bir seçmen olarak fonksiyonlarıyla değil, fakat aynı zamanda yaşamsal fonksiyonlarıyla da birlikte. Time-table gibi oldukça korkunç bir anlatım, onun yaşamını tam olarak tanımlayabilir. Her bir fonksiyon için pek çok saatler ayrılmıştır. Uyku bile, sırası geldiğinde diğer fonksiyonların da icra edilebilmesi için, icra edilmesi gereken bir fonksiyondur. Her şeyin sistematize edildiği fonksiyonel bir dünyada hastalık, kaza gibi sıra dışı unsurların sistemin işleyişini sekteye uğratacağı açıktır. Bu nedenle bireyin düzenli aralıklarla tıpkı bir saat gibi gerekli onarımının yapılması, elden geçirilmesi gerekir. Hastane bu gözden geçirme platformu ya da tamir atölyesinin bir parçası rolündedir. Fonksiyonel bir dünyada emekliye ayrılan kişiye bahşedilen hoşgöründe bile müstehzi bir şeyler vardır. Modern bürokrasi dünyası, bireyin faaliyetlerini devletin resmi kayıtlarıyla bir tutma eğilimindedir. Böyle bir dünyada ölüm bile, Marcel'e göre, kullanılamaz olanın, kullanışlılığını yitirenin, toplam hanesine kayıp olarak yazılması gerekenin, defterden kaydının silinmesinden başka bir anlam taşımaz.¹³

Tüm aktivitelerin fonksiyonlaştırıldığı toplumlarda, sadece işten atılma korkusuyla işlerini ifa eden insanlar, soylu bir duygu ile çalışma bilincinden yoksun olup, "kendi fonksiyonuna kalbini koyamayacağı bir görev"¹⁴ muamelesi yaparak, yaşam kalitelerini de düşürmektedirler.

Böyle bir dünyada "Varlık gereksinimi" bir yandan, şahsiyetin dağılmasıyla diğer yandan, "pür bir biçimde doğal" olanın kategorisinin zaferi ve onun sonucunda ortaya çıkan "hayret" edebilme yetisinin körelmesiyle tam bir nispet içinde tükenmektedir. Marcel'e göre, fonksiyon etrafında dönüp duran bir dünyada, bu dünya

¹³ Gabriel Marcel, *The Philosophy of Existentialism*, (Tr. Manya Harari), The Citadel Press, New York, 1967, s. 10-12.

¹⁴ Gabriel Marcel, *The Mystery of Being II*, (Tr. G. S. Fraser), St. Augustine's Press, Indiana, 2001, s. 40.

beyhude olduğu için, yaşam umutsuzluğa mahkumdur. Bu sebeple filozof, somut felsefe açısından-fiziksel anlamıyla olmayıp, metafiziksel anlamıyla alınmak koşuluyla- “dolu” ve “boş” arasındaki ayrımın “bir” ve “çok” arasındaki ayrımdan daha esaslı olduğunu belirtir.¹⁵ Çünkü yabancılaşma, yalnızlık, saçmalık, tutsaklık, umutsuzluk v.b. duygularla başa çıkmaya çalışan insan, bu duyguların bir tür anlamsal boşluktan (yaşamın beyhudeliğinden) kaynaklandığını farkederken, “ontolojik gerekliliği”(Varlık sırrına duyulan içten ve derinden bir gereksinim) ve kendini gerçekleştirme ihtiyacını da tüm benliğiyle hissedebilecektir.

Marcel, varlık duygusunun ve sevincinin yitirildiği modern dünyada insanın, fonksiyonlarına indirgenmişçesine yaşamaya zorlanmasının ya da “verimliliği objektif olarak hesaplanabilen bir olgu” olarak görülmesinin temelinde “makine modelinin” bulunduğunu söyler.

Bilimsel ve teknolojik gelişiminin akabinde Batı medeniyeti, artık maddi ve manevi bütünlüğü içerisindeki insanı adeta göz ardı edip, bireyin yalnızca birkaç yönüne odaklaşarak makineye benzer bir toplum yaratmış ve bu toplumun insanlarından da kendilerini makinelerle özdeşleştirerek makinelerin kurallarına uyma tavrını beklemiştir.¹⁶ Başka bir deyişle, günümüzde her alandaki makineleşmenin doğal bir sonucu olarak insan da doğrudan doğruya bir tür makine ile kıyaslanabilir hale gelmiş, insanın makine ve teknolojinin yaratıcısı ve kullanıcısı olduğu, ancak kendisinin makine olmadığı gözden kaçırılmıştır.

Daha da önemlisi bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere bağlı olarak insan ve insan problemlerini uygun teknikleri kullanan ve doğru yolu izleyen herkes tarafından çözülebilecek ve tüm ayrıntılarıyla serimlenebilecek problemler olarak görme eğiliminin başlaması, bilgi ile bilgeliğin bir birine karıştırılmış olmasıdır. Kısacası “insan problemlerini” “teknolojik problemlere” dönüştürme arzusudur. Böyle bir tavrı bilimsel ilerlemelerin ve teknolojik başarıların mükemmelliği karşısında Batı insanının adeta mest olmasına bağlayan Marcel, insan problemlerinin teknolojik problemlerden farklılıklarının altını çizer.

Marcel, teknik ile genel olarak belirli bir objenin kontrolünü insana temin etmeye yönelik her türlü disiplini kasteder.

Teknik, metodolojik olarak özenle hazırlanmış bir prosedürler grubudur ve sonucu itibariyle düşünülebilme, yeniden üretilebilme, mükemmelleştirilebilme ve aktarılabilir olma özelliğine sahiptir. Teknik alanda ne denli rasyonelleşme söz konusu olursa, o denli aktarılabilir olma özelliği de kazanılacaktır.¹⁷ Prensipten teknolojik problemler daima çözülebilirdir ve probleminden çözüme geçiş artan teknik bilgi ve usulünü bilmek suretiyle sağlanabilmektedir. Oysaki insan ve insan problemleri böyle midir?

¹⁵ Gabriel Marcel, , The Philosophy of Existentialism, s. 12.

¹⁶ Gabriel Marcel, Man Against Mass Society, s. 229.

¹⁷ Gabriel Marcel, a.g.y., s. 82.

İlk bakışta yalın görülebilen insan problemleri ya da sosyal problemler tamamen farklı türdendir. İnsan problemleriyle ne denli ilgilenirsek, o denli kendimiz hakkında derinden düşünmeye ve o problemin içinde kendimizi “yaşamaya” başlarız, problemin boyutları ve zorlukları da o denli fazlalaşır. İnsan problemlerine yönelik ne denli çözüm üretirsek, onlar o denli bizden uzaklaşmaya başlar. Sonunda insan problemlerinin, ilke itibarıyla daima çözülebilir olan teknolojik problemlerden tamamen farklı olarak gerçekte kesin bir çözümlerinin olmadığını görmeye başlarız. Örneğin bir x şahsının aşk, sadakat, iman gibi edimlerini, birinci refleksiyon yoluyla anlamak mümkün olmadığı gibi, bir başkasının kendi bulunduğu konumdan söz konusu edimleri, x şahsı her nasıl tecrübe etmişse o şekilde, tecrübe edebilme ve değerlendirebilme imkanı da yoktur. Söz konusu edimlerin sujesi (x), yeri bir başkasıyla değiştirilmesi mümkün olmayan, kendi özel konumunu muhafaza eden varoluşsal ve kişisel yönüyle ön plana çıkan “tekil bir ben”dir ve kendi sırlı bütünlüğü içerisinde bir sır olarak anlaşılacak durumundadır.

Bu bağlamda altı çizilmesi gereken husus, problem ve sır ayırımının Marcel felsefesinin tam merkezinde yer alan bir ayırım olduğudur. Problemin olduğu yerde, düşünen ile objesi arasında dışsal bir ilişki söz konusuysen, somut olan ise, dışsal bir ilişki yoluyla anlaşılmaya imkan vermeyecektir. Çünkü somut olan, sırlı olandır. Her sır örneği ise, temel olan ontolojik sırrın (Varlık sırrının) tekil bir görümüdür. Bir sorunun cevabının bilinmiyor olması sanılanın aksine, onu bir sır haline getirmez. Zira sırrı karakterize eden şey, çözülebilir olmaması değil, objektifleştirilememesidir. Marcel’in kendi ifadesiyle, “sır dünyası...benden tamamen ayrı...olan problematik dünyanın aksine, hiçbir zaman kendi içinde kavranamayan...bir birliği kavradığım ölçüde...tam bir insan olarak kendimi bağlanmış bulduğum yerdedir.¹⁸ Sır, bizzat yaşanan ve içsel olarak tecrübe edilen, kendisine bizzat angaje olduğum için, bende ve benim önümde ayırımının anlamını ve geçerliliğini kaybettiği bir alandır.¹⁹

Görüleceği üzere bir sır, öyle bir problemdir ki, kendisine verilmiş olanların sınırlarını aşar, onları istila eder, böylece de kendisinin problem olma halinin üzerine yükselir.²⁰ Yani meta-problematiktir. Meta-problematik olana (yani sır dünyasına), problematik bir yaklaşımla yönelmek ise, onun değerini indirgemek anlamına gelir.

Marcel’e göre, aslına uygun bir problem, ona göre belirlenen uygun herhangi bir teknik ile değerlendirilebilirken, bir “sır ise tanımı gereği, tasavvur edilebilecek her türlü tekniği aşar. Şüphesiz bir sır (mantıksal ve psikolojik olarak) değerinden düşürülmek suretiyle bir problem haline getirilebilir. Fakat bu son derece hatalı ve kaynakları zekanın bir tür bozulmasında aranması gerekebilecek bir ele alış biçimidir.²¹ Zira varlıkla ilgili objektif olarak geçerli bir yargı mümkün değildir.

¹⁸ a.g.y., s. 67.

¹⁹ Gabriel Marcel, Being and Having, s. 117.

²⁰ a.g.y., s. 171.

²¹ a.g.y., s. 117.

Bir sır olan insan, kendisini ancak aşk, sadakat, iman, umut, güven gibi sırlı tecrübeleriyle Mutlak Varlığa yönelerek tam anlamıyla gerçekleştirebileceği için, onun objektif olarak anlaşılmaya çalışılması “ontolojik itibarının indirgenmesi” anlamına gelir.

İnsan ve insan yaşamının değer ve itibarının indirgendiği; insanın kendi tinsel yönüyle bütünleşmeyi başaramayarak özüne yabancılaşır hale geldiği; gerçekliğin bilimsel ve fonksiyonel düşünce bağlamında “niceliksel” ve “kontrol edilebilir” bir çerçeveye yerleştirilmeye çalışıldığı bir dünyadan Marcel, Bozulmuş/Kırık Dünya (Broken World) olarak söz eder ve yapıtlarından birine de bu adı verir.

Bozulmuş dünyanın temel teması tedirginliktir. Bozulmuş dünya, çalışmayan bir saat gibidir. Ana zemberek artık çalışmaz. Görünüşte hiçbir şey değişmemiş gibi her şey yerli yerinde durur, ancak saati kulağımıza yaklaştırır ve dinlerseniz hiçbir şey işitemezsiniz. Dünya, insanın dünyası olarak adlandıracağımız dünya, bir zamanlar bir kalbe sahip olmasına rağmen, onun kalp atışları artık durmuş gibi görünmektedir.

Bozulmuş dünyaya musallat olan şey, güç, ihtilaf ve savaş arzusudur. Böyle bir dünyada birlik, bütünlük ve samimi duygular her geçen gün anlamını daha fazla yitirir hale gelmiştir. Bozulmuş dünya, gittikçe büyüyen sosyal sistemleştirme yüzünden, şahsiyetlerin yıpratıldığı ya da şahsiyetlerin bir nüfus cüzdanına indirgendiği, insanın biricik bir ben olmaktan çıkıp, yerini ve rolünü bir başkasının kolaylıkla alabileceği bir varlık haline geldiği bir dünyadır. Teknolojik başarılarla imza atmaya yönelen “teknik insanın” desteklenmesinin adeta yaşam hedefi haline geldiği böyle bir dünyada insanın tinsel bütünlüğü ve zenginliğine bağlı olan “yaratıcı aktiviteleri” gözden kaçırılmış, insanlar tüm yaratıcılıklarını ortadan kaldıran “bir düzeye getirme” işlemine tabi tutulmuşlardır.

Yaşamın değeri ve saygınlığını küçümseyen bir yaklaşımın sevgi eksikliğinden kaynaklanan bir tür soyutlama ruhuyla ilgili olduğunu düşünen Marcel, böyle bir tavrın bilimsel bilginin ve teknolojinin istismar edilerek kullanımına bağlı olduğunu vurgular.

Şüphesiz filozof, bilim ve teknolojinin kendi içinde haklılığına inanarak bilimsel ve teknolojik ilerleyişten yakınmanın saçma olduğunu dile getirmektedir. Ancak “teknolojinin hangi amaçlara hizmet etmesi gerektiği sorusuna çok az önem atfedilmiş olmasından”²² yakınarak, bilimsel bilgi ve teknolojinin amacı dışında kullanılması halinde insan ruhu adına ciddi tehlikelerin bulunduğu dikkat çekmektedir.

Ona göre, teknik bilginin ve teknolojik süreçlerin yanlış kullanımı, araç ve amaçların birbirine karışmasına sebebiyet vermekle kalmayıp, bir putperestliğe imkan tanıma tehlikesini de beraberinde getirerek, “teknoloji ruhunun mutlaklaştırılması” ve “teknokratik düzenin köleliği” denilebilecek bir olgunun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Uygulamalı bilimlerin alışılmamış derecede hızlı gelişimi için ödenen bedelin, içsel yaşamlarımızda engin bir fakirleşmeyi beraberinde getirmesinden ciddi bir endişe

²² Gabriel Marcel, *Tragic Wisdom and Beyond*, s. 246.

duyan¹⁸ Marcel, somut felsefe yapmanın, Varlığa metaproblematik yaklaşımın ve tinsel dünya ile teknik dünya arasında filozofun arabuluculuğunun her geçen gün daha kaçınılmaz hale geldiğini belirtmektedir. Filozofun görevi, öğretici olmasından da öte uyarıcı olmak ve insanları, insanca olmayan tuzaklara karşı uyarmaktır. Somut felsefeye düşen görev ise, Varlığın tüketilmesi ile kuraklaşan, umutsuzlaşan bir dünyada, insan varlığının sübjektif ve zamansal yönüyle sınırlı olmayan ebedi boyutuna dikkat çekerek, ona ontolojik itibar ve değerini iade etmektir.

ABSTRACT

THE BASIC PROBLEMS OF MODERN MAN IN THE PHILOSOPHY OF GABRIEL MARCEL: THE SPIRIT OF ABSTRACTION AND LOSS OF THE ONTOLOGICAL SENSE

While in recent times technology has brought about it remarkable progress it has also brought forward one of the most crucial questions facing us, namely, "what are we to make of ourselves in the face of the fact that we are gradually being thoroughly manipulated by a technology that we ourselves have devised? It is obvious that G. Marcel is rather apprehensive about the question he arised. He would say it is the problematization of reality that matters and therefore the replacement of the Socratic, "know-thyself" with the technical experts "know-how".

Key Words: 'Broken world', 'the exigence of transcendence', 'the spirit of abstraction', 'loss of the ontological sense', 'the ontological exigence'

KAYNAKÇA

- Çüçen, A. Kadir, *Heidegger'de Varlık ve Zaman*, Asa Kitabevi, Bursa 1997.
Keen, Sam, *Gabriel Marcel*, John Knox Press, Richmond, Virginia 1967.
Marcel, Gabriel, *Man Against Mass Society*, (Tr. G. S. Fraser), Henry Regnery Co, Chicago 1952.
Marcel, Gabriel, *Metaphysical Journal*, (Tr. Bernard Wall), Henry Regnery Co, Chicago 1952.
Marcel, Gabriel, *The Decline of Wisdom*, Philosophical Library, New York 1955.
Marcel, Gabriel, "The Philosopher meets The Scientist", *Philosophy Today*, 8:3 (Fall 1964).
Marcel, Gabriel, *The Philosophy of Existentialism*, (Tr. Manya Harari), The Citadel Press, New York 1967.
Marcel, Gabriel, *Tragic Wisdom and Beyond*, (Tr. Stephen Jolin and Peter McCormick), North Western University Press, Evanston 1973.
Marcel, Gabriel, *The Mystery of Being I-II*, (Tr. G. S. Fraser), St. Augustine's Press, Indiana 2001.
Marcel, Gabriel, *Being and Having*, Tr. Katharine Farrer, Dacre Press, Miwaukee 2002.
Yıldırım, Cemal, *Bilim Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1992.

¹⁸ Gabriel Marcel, *Being and Having*, s. 186.